

Útmutató az összetett tulajdonosi szerkezetek feltérképezéséhez és gyakorlati útmutató az összetett tulajdonosi szerkezetek esetén a tényleges tulajdonos megállapításához.

Az útmutató célja, hogy segítse a szolgáltatókat a 2017. évi LIII. tv (Pmt) szerinti, az ügyfél tényleges tulajdonosával kapcsolatos kötelezettségük végrehajtásában.

A Pmt. hatálya alá tartozó szolgáltató köteles az ügyfél-átvilágítási kötelezettség keretében az ügyfelek tényleges tulajdonosi struktúrájának feltérképezésére és ellenőrzésére. Elengedhetetlen annak ismerete, hogy ki(k) a tényleges tulajdonos(ok), annak érdekében, hogy a szolgáltató megfelelő döntést hozhasson az ügyféllel kapcsolatos pénzügyi és terrorizmusfinanszírozási kockázat szintjéről. Sok esetben még a törvényes célokra felhasznált komplex tulajdonosi struktúrák esetén is nehéz lehet megállapítani és ellenőrizni az ügyfelek tulajdonosi hátterét. Egyes bűnözői csoportok szándékosan megpróbálják elrejteni a vállalkozásuk és vagyonuk valódi tulajdonosait és irányítóit, mivel egyre összetettebb hálózatokat építenek a tényleges tulajdonos eltitkolása céljából.

A szolgáltatónak a tényleges tulajdonos azonosítása során a Pmt. tényleges tulajdonosra vonatkozó definíciója valamennyi pontjának való megfelelést vizsgálnia szükséges. Nem elegendő a tulajdoni hányad, vagy a szavazati jog mértéke alapján történő azonosítás. A komplex tulajdonosi struktúrák esetében különösen indokolt a tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorló azonosítása. Ez az útmutató elsősorban a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfelekre vonatkozik. Az útmutató tájékoztatást ad arról, hogy miként határozható meg a tényleges tulajdonos az összetett tulajdonosi struktúrákban.

Fontos megemlíteni, hogy az egyszerűsített ügyfél-átvilágítás esetében az ügyfélkapcsolat létesítése során nincs szükség a tulajdonosi háttér részletes átvilágítására. Azonban az egyszerűsített ügyfél-átvilágítás kizárólag olyan ügyfelek esetén alkalmazható, amelyek átláthatóak, nyilvánosan bejegyeztek vagy maguk is felügyelet alatt állnak, továbbá ahol a pénzügyi kockázata a szolgáltatók által készített kockázatértékelések alapján alacsony.

A tényleges tulajdonosok megállapítása az egyszerű, könnyen átlátható tulajdonosi struktúrák esetében rendszerint nem okoz gondot a szolgáltatóknak. Egészen más a helyzet a nehezen átlátható, többszintű összetett struktúrák esetében.

Az útmutatóban bemutatott példák a teljesség igénye nélkül segítséget nyújtanak a törvény szerinti kötelezettségek teljesítésében. Az útmutató csak tájékoztató jellegű, és nem szolgálhat a törvényi előírások megfelelésének alátámasztásaként. Nem minősül továbbá felügyeleti jogi álláspontnak.

KI A TÉNYLEGES TULAJDONOS?

A tényleges tulajdonos definíciója a Pmt. 3.§ 38. pontja alapján a következő:

- a) az a természetes személy, aki jogi személyben vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetben közvetlenül vagy - a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény (a továbbiakban: Ptk.) 8:2. § (4) bekezdésében meghatározott módon - közvetve a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább

huszonöt százalékával rendelkezik, vagy egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet felett, ha a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet nem a szabályozott piacon jegyzett társaság, amelyre a közösségi jogi szabályozással vagy azzal egyenértékű nemzetközi előírásokkal összhangban lévő közzétételi követelmények vonatkoznak,

- b) az a természetes személy, aki jogi személyben vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetben - a Ptk. 8:2. § (2) bekezdésében meghatározott - meghatározó befolyással rendelkezik,
- c) az a természetes személy, akinek megbízásából valamely ügyletet végrehajtanak, vagy aki egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol a természetes személy ügyfél tevékenysége felett,
- d) alapítványok esetében az a természetes személy,
  - da) aki az alapítvány vagyona legalább huszonöt százalékának a kedvezményezettje, ha a leendő kedvezményezetteket már meghatározták,
  - db) akinek érdekében az alapítványt létrehozták, illetve működtetik, ha a kedvezményezetteket még nem határozták meg, vagy
  - dc) aki tagja az alapítvány kezelő szervének, vagy meghatározó befolyást gyakorol az alapítvány vagyonának legalább huszonöt százaléka felett, illetve az alapítvány képviselőjében eljár,
- e) bizalmi vagyonkezelési szerződés esetében
  - ea) a vagyonrendelő, valamint annak a) vagy b) pont szerinti tényleges tulajdonosa,
  - eb) a vagyonkezelő, valamint annak a) vagy b) pont szerinti tényleges tulajdonosa,
  - ec) a kedvezményezett vagy a kedvezményezettek csoportja, valamint annak a) vagy b) pont szerinti tényleges tulajdonosa, továbbá
  - ed) az a természetes személy, aki a kezelt vagyon felett egyéb módon ellenőrzést, irányítást gyakorol, továbbá
- f) az a) és b) pontban meghatározott természetes személy hiányában a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vezető tisztségviselője;

A szolgáltatók kötelezettsége, hogy azonosítsák és ellenőrizzék a tényleges tulajdonos(oka)t, aki(k) minden esetben kizárólag természetes személy(ek) lehet(nek), azaz tényleges tulajdonos nem lehet jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet.

A TÉNYLEGES TULAJDONOS SZEMÉLYÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA

A tényleges tulajdonos személyének megállapításánál az alábbi három elemet kell figyelembe venni:

- Ki az a természetes személy, aki közvetlenül vagy közvetett módon a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad legalább 25%-ával rendelkezik vagy nem a szabályozott piacon jegyzett társaság esetén ki az, aki egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol?

- Ki az a természetes személy, aki a jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet ügyfélben meghatározó befolyással rendelkezik?
- Ki az a természetes személy, akinek a megbízásából valamely ügyletet végrehajtanak, vagy aki tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol a természetes személy ügyfél tevékenysége felett?

A tényleges tulajdonos az a természetes személy, aki megfelel bármelyik fenti elemnek, vagy a három elem bármely kombinációjának.

Vannak olyan természetes személyek, akik tényleges irányítást gyakorolnak az ügyfél felett, de nem rendelkeznek tulajdoni hányaddal, és nem végeznek a nevükben tranzakciókat. Ezen személyek is tényleges tulajdonosoknak minősülnek. A tényleges irányítás, a tulajdonjog és az a személy, akinek a nevében tranzakciót végeznek, nem zárja ki egymást. Különösképpen igaz ez arra az esetre, amikor az offshore gazdasági társaság külföldi tulajdonosa jelenik meg tényleges tulajdonosként, de a tényleges irányítást és ellenőrzést a számlán rendelkezési jogosultsággal rendelkező vagy a meghatalmazott személy gyakorolja.

Az üzleti kapcsolat létesítéséhez meg kell határozni és ellenőrizni kell a tényleges tulajdonost. Meg kell állapítani és minden rétegben meg kell érteni az ügyfél tulajdonosi struktúráját. A tényleges tulajdonos nem feltétlenül egy személy, több tényleges tulajdonosa is lehet egy jogi személynek. Ha indokolatlanul bonyolult a tulajdonosi struktúra, akkor fennáll annak a lehetősége, hogy a struktúrát a tényleges tulajdonos elrejtésére használják.

Sok esetben az ügyfél gyorsan és könnyen tud információt szolgáltatni a tulajdonosi struktúrájáról. Más esetekben előfordulhat, hogy további információ beszerzésére van szüksége, amely adott esetben több időt igényelhet. A szolgáltatók bármikor dönthetnek úgy, hogy megállnak az üzleti kapcsolat létesítésére irányuló folyamatban, ha úgy látják, az információ beszerzése lehetetlen. Ha azonban a tényleges tulajdonos azonosítása és ellenőrzése nem történt meg, akkor a teljes körű ügyfél-átvilágítás nem fejeződött be, a szolgáltató nem létesíthet üzleti kapcsolatot, illetve az ügyfél nem végezhet üzleti megbízást. (Pmt. 13.§ (8))

Miután a szolgáltató azonosította a tényleges tulajdonos(oka)t, köteles a személyazonosság(uk)ra vonatkozó adat ellenőrzésére (Pmt. 9.§ (4)).

Tulajdonjog

Bizonyos ügyfelek esetén előfordulhat, hogy a tulajdonosok nagy száma miatt egyikük szavazati vagy tulajdoni hányada sem éri el a 25%-ot. Ebben az esetben azt kell nézni, hogy melyikük rendelkezik meghatározó befolyással a jogi személyben.

Meghatározó befolyás

A Ptk. 8:2 § (2) bekezdése alapján a befolyással rendelkező akkor rendelkezik egy jogi személyben meghatározó befolyással, ha annak tagja vagy részvényese, és

a) jogosult e jogi személy vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsága tagjai többségének megválasztására, illetve visszahívására; vagy

b) a jogi személy más tagjai, illetve részvényesei a befolyással rendelkezővel kötött megállapodás alapján a befolyással rendelkezővel azonos tartalommal szavaznak, vagy a befolyással rendelkezőn keresztül gyakorolják szavazati jogukat, feltéve, hogy együtt a szavazatok több mint felével rendelkeznek.

A jogi személy ügyfelek vezetési és vállalatirányítási struktúrájának megismerését követően lehet eldönteni, hogy ki rendelkezik meghatározó befolyással.

Az a személy, akinek megbízásából valamely ügyletet végrehajtanak

Tényleges tulajdonos az a személy is, akinek nevében valamely ügyletet végrehajtanak. Ez lehet pl. a szolgáltató ügyfelének az ügyfele.

Példa erre, amikor a szolgáltató tudja, hogy valaki (A személy) alkalmanként egy másik személy (B személy) ügyletét végzi, akkor az A személyt és a B személyt is azonosítani és ellenőrizni kell minden más tényleges tulajdonossal együtt. Ez az eset legtöbbször stróman személyek felhasználása során merül fel.

Nem szabad összetéveszteni azt a személyt, akinek a megbízásából valamely ügyletet végrehajtanak azzal a személlyel, akinek a nevében eljárnak. Ez utóbbi nem tartozik a tényleges tulajdonosok körébe, hanem az ügyfél-átvilágítás részeként, mint meghatalmazót kell azonosítani.

Amennyiben nem találunk olyan személyt, amely meghatározó befolyással rendelkezik a társaságban, úgy a társaság vezető tisztségviselőjét kell tényleges tulajdonosnak tekinteni.

Kockázatérzékenységi megközelítés

A törvény lehetővé teszi a kockázatérzékenységi megközelítés alkalmazását az ügyfelek tényleges tulajdonosainak megállapítása módjára vonatkozóan. Annak eldöntése, hogy milyen lépéseket kell tenni a tényleges tulajdonos megállapítása és azonosítása érdekében, az az adott ügyfél kockázati szintjétől függhet. Az ügyfelek kockázati besorolásának és a tényleges tulajdonosok megállapítása módszerének a szolgáltató belső kockázatértékelésén kell alapulnia.

A kockázatérzékenységi megközelítés lehetővé teszi, hogy a szolgáltató mellőzze az ügyfélnyilatkoztatást, és a tényleges tulajdonosi adatokat a részére bemutatott okiratok, valamint nyilvánosan hozzáférhető nyilvántartások vagy olyan nyilvántartások alapján rögzítse, amelyeknek kezelőjétől törvény alapján adatigénylésre jogosult (Pmt. 9.§ (5)).

A tényleges tulajdonos azonosítása során olyan intézkedéseket kell alkalmazni, amelyek biztosítják az ügyfelekkel kapcsolatos következetes döntéseket. A folyamatnak összhangban kell lennie a belső

kockázatértékeléssel. Ha az ügyfél magas kockázatú, akkor a pénzmosás-és a terrorizmus-finanszírozás megelőzési belső kontrollokat magasabb szintre kell emelni.

A tényleges tulajdonosok elfedésére kialakított módszerek

A bűnözők számos megoldást alkalmaznak a vagyon és az ügyletek mögött álló tényleges tulajdonosok elfedésére:

- Összetett tulajdonosi és irányítási struktúrákat;
- Fantom-, alvó- és fedőcégeket;
- Bizalmi vagyonkezelési szolgáltatás igénybevételét, amelyek lehetővé teszik a vagyon jogi és tényleges tulajdonosának szétválasztását;
- Bemutatóra szóló részvényeket és részvényeseket;
- Jogi személy igazgatókat (amelyik országban ez lehetséges);
- Kijelölt ügyvezetőket („nominee director”) és részvényesi meghatalmazottakat („nominee shareholder”).
- Strómanokat;
- Offshore gazdasági társaságokat;

Összetett tulajdonosi és irányítási szerkezetek létrehozása

A tényleges tulajdonos elfedésének egyik legismertebb módszere az összetett tulajdonosi lánc kialakítása különböző jogi személyek bevonásával annak érdekében, hogy a tényleges tulajdonos és a vagyon közötti távolság növekedjen, így a tényleges tulajdonosok azonosítása és verifikálása nehezebbé váljon. A több országban bejegyzett jogi személyek nagy számban – közbülső tulajdonosként – történő megjelenése, a különböző társasági formák, a több banknál vezetett bankszámla, továbbá a kinevezett ügyvezetők használata nagymértékben zavarhatja és/vagy megakadályozhatja a tényleges tulajdonosok azonosítását, így a felderítést és a nyomozást.

A különböző joghatóságokon belül és azok között kevés korlátozás van a tulajdonjogi láncok létrehozása kapcsán. A jogi személyeknek lehetőségük van arra, hogy bármely országban alapított társaság részvényeit birtokolják, miközben több ország azt is megengedi, hogy jogi személyek legyenek ügyvezetők. A fantom- és fedőcégek kiemelkedő szerepet töltenek be a legtöbb összetett struktúrában, míg a bizalmi vagyonkezelők és egyéb jogi entitások részvétele kevésbé jellemző.

Az összetett tulajdonosi szerkezet legitimitása ellenére ezek a szerkezetek könnyen felhasználhatók a tényleges tulajdonos elfedésére, az adózási kötelezettségek elkerülésére, a vagyon elrejtésére és a bűncselekményből származó jövedelem tisztára mosására. Összetett szerkezeteket használnak csalárd befektetési rendszerekhez, hamis számlázáshoz és egyéb csalásokhoz.

A külföldi számlavezetés a nemzetközi piacon folytatott üzleti tevékenység fontos és legitim eleme; ugyanakkor a szolgáltatók számára gyakran nehezebb a külföldi vállalati ügyfelek átvilágítása. Ezen túlmenően a vagyon és a cégalapítás elkülönítése akadályozhatja a vállalat üzleti céljának, tulajdonosi és kontrollstruktúrájának, az ügyletek céljának, és különösen a társaság tényleges tulajdonosának megállapítását.

Fantom-, alvó- és fedőcégek

A fantomcégeket nehéz kiszűrni, mivel az alapításuk nem különbözik az egyéb célokra létrehozott társaságtól, azonban ráutaló jelek lehetnek például a következők:

- postafiók kizárólagos használata;
- székhelyük székhely-szolgáltatási tevékenységet végző társaság, szervezet címére került bejegyzésre;
- alkalmazottak hiánya;
- az adók és/vagy szociális járulékok, valamint munkabér fizetésének hiánya;
- a vezető tisztségviselők és/vagy tulajdonosok külföldi állampolgárok

Ezen túlmenően számos fantomcég nem rendelkezik fizikai jelenléttel, ezen társaságok többnyire székhelyszolgáltatót alkalmaznak, és a társaság irányításában korlátozott szereppel bíró névleges ügyvezetők szolgáltatását veszik igénybe. A fantomcégek nem végeznek tényleges gazdasági tevékenységet.

Az alvócégek ezzel szemben már évek óta törvényes módon, ténylegesen működnek, majd eladásuk után az új tulajdonos ezt az előzményt használja fel az üzleti kapcsolatokban vagy hiteligényléskor; egyes alvócégek már kialakították a pénzügyi intézményekkel az ügyfélkapcsolatukat, megkönnyítve ezzel a hazai és nemzetközi pénzügyi rendszerhez való hozzáférést. Amikor az alvócéget értékesítik, a korábbi tulajdonosok átruházzák tulajdonjogukat a vevőre, és az ügyvezetők benyújtják lemondásukat. Időnként a korábbi ügyvezetők a továbbiakban névleges ügyvezetőkként működnek közre.

A fedőcég egy működő társaság, vagyonnal, bevételekkel, költségekkel. A legitim vállalkozás működéséhez kapcsolódó minden jellemzővel rendelkezik. Bármely működő társaság lehet fedőcég, de a szolgáltatóiparban a legelterjedtebbek (például étterem, éjszakai klub vagy szalon), mivel ez az ágazat erősen készpénzalapú. A fedőcégeket olyan módon használják, hogy az illegális és a legális bevételeket összekeverik. Az így keveredett pénzeket befizetik a társaság bankszámlájára, majd a tényleges tulajdonos rendelkezhet vele. A fedőcégeket használó bűnözők alkalmanként társasági adót fizetnek az illegális jövedelem után is, tovább növelve a jogszerűség látszatát. Az „ügyfelük” gyakran a társaság tulajdonosa vagy közeli munkatársa. A társaság nyilvántartásai alapján így az átutalás az ügyfelüktől ered, elrejtve, hogy valójában a saját tényleges tulajdonosától származik.

Bizalmi vagyonkezelő szolgáltatások

Bizalmi vagyonkezelés esetében a vagyon jogi és tényleges tulajdonosa elválik. Ez kihívás elé állítja a hatóságokat és a szolgáltatókat a tényleges tulajdonos meghatározásakor, ugyanakkor a bűnözők részére is kockázatot jelent. A bizalmi vagyonkezelők esetében követelmény, hogy a vagyon jogi tulajdonjogáról és az ellenőrzéséről lemondjanak a bizalmi vagyonkezelő javára, aki a vagyont kezeli. Amikor a bizalmi vagyonkezelő egy többszintű tulajdonosi struktúra része, a bizalmi vagyonkezelő jelenik meg az adott társaság részvénykönyvében a tényleges tulajdonos helyett, ezzel elfedve a vagyon valódi tényleges tulajdonosát.

Bemutatóra szóló részvények

A bemutatóra szóló részvények tanúsítvány formájában léteznek, és jogszerűen az a személy a tulajdonosa, akinek a birtokában vannak. A bemutatóra szóló részvények tulajdonjoga anonim módon, kizárólag fizikai úton cserélhető a felek között, mivel a tulajdonjog átruházást nem kell dokumentálni vagy jelenteni. Ennek következtében gyakorlatilag lehetetlen megállapítani, hogy ki a bemutatóra szóló részvényt kibocsátó társaság tényleges tulajdonosa. Több ország, köztük Magyarország is tiltja a bemutatóra szóló részvények kibocsátását, azonban számos, főleg adóparadicsom ország továbbra is lehetővé teszi azt.

Kijelölt ügyvezetők („nominee director”) és részvényesi meghatalmazottak („nominee shareholder”)

A kijelölt ügyvezető a társaság igazgatótanácsába kijelölt ügyvezető, ahol az őt kinevező személy érdekeit képviseli. Jogilag a kijelölt személyek a felelősek a társaság működéséért, és elfogadják a cégvezetéshez vagy tulajdonjoghoz kapcsolódó jogi kötelezettségeket azon országban, ahol a társaságot bejegyezték. Országonként eltérő szabályozás alapján, különféle szolgáltató nyújthat ilyen szolgáltatást, többek között ügyvédek, könyvelők, székhelyszolgáltatók. A részvényesi meghatalmazott egy másik személy részvényeinek bejegyzett tulajdonosa.

Strómanok

Az ún. stróman személyek felhasználásával történő cégalapítás, számlanyitás, valamint a fizetési számla tekintetében az ügyleti megbízások végrehajtása különösen jelentős kockázatnak minősül. Felhasználásuk lehetővé teszi a bűncselekmény valódi elkövetőjének, szereplőinek háttérben maradását és többek között megnehezíti a tényleges tulajdonosok beazonosítását. Általában a cég adatairól, tevékenységéről, üzletfeleiről semmilyen információval nem rendelkezik, már akár a megjelenése alapján sem tűnik cégvezetésre alkalmas személynek. A stróman azonosítása azonban nem minden esetben egyszerű. Ezzel együtt ez az egyik leggyakoribb és legegyszerűbb módszer a tényleges tulajdonos elrejtésére.

A stróman személyeket a legegyszerűbb gazdasági társasági formáktól a legbonyolultabb struktúrákig felhasználják. A stróman cégjegyzésre jogosult személyként, jogi tulajdonosként és tényleges tulajdonosként is megjelenhet.

Stróman személy által vezetett és tulajdonolt szervezetek esetében különös fontossággal bír a tényleges tulajdonos fogalom a) pontjának azon kitétele, amely szerint szintén tényleges tulajdonosnak minősül az a természetes személy, aki egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol. Erre lehet példa az az eset, amikor a természetes személy önmagát nem azonosítja, de a stróman személy helyett nyilatkozik vagy folyamatos instrukciókat ad. Az ilyen esetekben az észlelés elsődlegesen ügyintézői szinten lehetséges.

Offshore gazdasági társaságok

A tényleges tulajdonosi nyilatkozat tartalma offshore társaságok esetében különösen nehezen ellenőrizhető. A szolgáltatók által végzendő ügyfél-átvilágítási intézkedések, monitoring tevékenység nehezen végezhető el offshore társaságokkal kapcsolatban, mivel a nyilvánosan hozzáférhető információk korlátozottak, a fizetési számla felett rendelkezési jogosultsággal bíró személyekkel pedig sok esetben bizonytalan a számlanyitást követően a kapcsolatfelvétel.

A tényleges tulajdonos azonosítása szempontjából kulcsfontosságú lehet az operatív irányítást végző személy kiléte és az operatív irányítás végzésének helye. Ennek megfelelően –a stróman személyeknél leírtakhoz hasonlóan – a tényleges tulajdonosi fogalom a) pontja alapján tényleges tulajdonosnak fog minősülni az a természetes személy is, aki egyéb módon tényleges irányítást, ellenőrzést gyakorol a társaság felett.

Tekintettel arra, hogy az offshore gazdasági társaság felhasználásának lényegi eleme a tényleges tulajdonos elfedése, a tényleges tulajdonos azonosítására irányuló eljárás nem merülhet ki a szavazati jogok vagy a tulajdoni hányad vizsgálatában.

Eszközök a tényleges tulajdonosok elfedésének felismerésére

IP-címek ellenőrzése

Az ügyfelek Internet Protocol (IP) címeinek alapos elemzése azonosítani tudja azokat az eseteket, amikor a cég fölötti ellenőrzést egy ismeretlen harmadik fél gyakorolja, illetve a cég fölötti ellenőrzés az egyik személyről a másikra ugrik, továbbá a belföldi bankszámla ellenőrzését külföldön gyakorolják, vagy ha egy személy megpróbálja elrejtetni az IP-címét egy virtuális magánhálózat (VPN) használatával. Ezenkívül a szolgáltató által összegyűjtött IP-címek elemzése segíthet felismerni a közös jellemzőket, amikor egyetlen IP-cím felelős több fiók, ügyfél és tényleges tulajdonos tranzakciós ügyleteiért. A több fiókhoz kapcsolódó IP-cím jelezheti kijelölt ügyvezető, közvetítő vagy pénzmosó jelenlétét, ezért ezek a számlák szoros megfigyelésre szorulnak.

Online térképek használata

Online térképek és utcaképek (például Google és más keresőmotorok) könnyen hozzáférhetőek a világ jelentős részére vonatkozóan. Az ügyfél által megadott cím helyének elemzésével, valamint az adott cím fizikai megjelenítésével (ahol ezek a képek rendelkezésre állnak) gyakran fel lehet ismerni a fantomcégekre, vagy a vállalkozás valós tevékenységének elrejtésére utaló jeleket. Ezek a jelek lehetnek:

- a helyszín összeegyeztethetetlen az ügyfél pénzügyi profiljával;
- a helyszín összeegyeztethetetlen a vállalat üzleti profiljával;
- a cím fizikai megjelenése nem áll összhangban a vállalat méretével és természetével;
- a cím postafiók.

Sajtóhírek

A sajtóhírek hasznos eszközök a lehetséges korrupció, a nagyértékű szerződések azonosítására. Az utóbbi években az oknyomozó újságírók globális konzorciumai vizsgálatokat folytattak a korrupció, az adóelkerülés és a pénzmosás területén. Az elhíresült Panama-papírok rávilágítottak arra, hogy a média erejével több, korábban sikeresen eltitkolt ügy is nyilvánosságra kerülhet.

A tényleges tulajdonos elfedése érdekében tett erőfeszítések azonosítására szolgáló technikák

A jogi személyek tényleges tulajdonosainak megállapítása

A jogi személyek tényleges tulajdonosainak megállapítása jelentős kihívást jelenthet abban az esetben, ha több tulajdonos is szerepel a tulajdonosi szerkezetben. Különösen nehéz ez a bizalmi vagyongazdálkodók esetében. A tényleges tulajdonosok megállapításához az alábbi kérdések segíthetnek:

- Ki az alapító és mi a pénzeszközök valódi forrása?
- Kik a valódi kedvezményezettek, vagyis akik érdekében a vagyont kezelik?
- Milyen a bizalmi vagyongazdálkodó irányítási rendszere, és kik azok a "természetes személyek, akik tényleges ellenőrzést gyakorolnak"?

A felsővezetők megállapítása

Míg egy társaság esetében a jogi tulajdonosi hányada vagy a szavazati jogok mértéke a tényleges tulajdonos vonatkozásában nem feltétlenül meghatározható, az irányítási struktúrát általában könnyebb megérteni. A társaság igazgatóinak és felsővezetésének vizsgálatával lehetségessé válhat annak megállapítása, hogy a végső tényleges tulajdonos a vezető testület egyik tagja. Vagy fordítva, az ellenőrzést gyakorló személyek aktivitásának és pénzügyi tevékenységének elemzésével megállapítható, hogy egy harmadik fél kívülről gyakorol irányítást a társaság felett.

A számla felett rendelkező személyek vagy az ügyleti megbízást adó személyek megállapítása

Noha nehezebb észlelni, a számlák feletti meghatalmazottak gyakran rendelkeznek hatáskörrel a társaság pénzügyei feletti ellenőrzésre. Miközben a nagyobb vállalatok legálisan foglalkoztatnak ilyen magánszemélyeket, azok, akiknek nincs nyilvánvaló kapcsolatuk az adott társasággal, vagy akik a társasághoz nem kapcsolódó területen dolgoznak, lehetnek annak tényleges tulajdonosai.

Meglévő telefonszámokhoz és címekhez kapcsolódó nyilvántartások keresése

Számos szakmai közvetítő, különösen székhelyszolgáltató nyújt vállalatvezetési és vállalatirányítási szolgáltatást ügyfeleinek. Ennek a tevékenységnek központi eleme a postafiók szolgáltatás nyújtása. Ennek eredményeképpen számos fantomcég, különösen azok, melyek külföldi tényleges tulajdonossal

rendelkeznek, ugyanazon a címen és telefonszámon kerülnek regisztrálásra. A gyakran használt címek és telefonszámok azonosításával beazonosíthatók azok a társaságok, amelyek ilyen szolgáltatást vesznek igénybe.

A magas kockázatú ügyfelekkel való személyes találkozás

A fokozott internetes kommunikáció és az ügyfelek személyes interakcióinak csökkenése tovább növelték a tényleges tulajdonosok és az ellenőrzést gyakorló személyek megállapításával kapcsolatos kihívásokat. Megoldást jelenthet a magas kockázatú ügyfelekkel történő személyes kapcsolat kialakítása, beleértve az elektronikus hírközlő eszközök használatát is. Az ügyféllel való közvetlen találkozás lehetővé teszi a pénzügyi intézmény számára a személyazonosságuk ellenőrzését, és a társaság vagy az érintett vagyon fölött gyakorolt ellenőrzés szintjét.

A határokon átnyúló ügyleti megbízások elemzése

A pénzintézetek közvetlen és akadálymentes hozzáféréssel rendelkeznek a határokon átnyúló ügyleti megbízási információkhoz, és ezért ideális helyzetben vannak a szokatlan tranzakciók globális mértékének azonosításához.

Gyakorlati példák összetett tulajdonosi szerkezetekre

A továbbiakban az útmutató példákkal segíti a szolgáltatókat arra vonatkozóan, hogy az egyes összetett tulajdonosi struktúrák esetében miként kell megállapítani a tényleges tulajdonos személyét. A jelen útmutató csak a jogi tulajdonlás eseteit tartalmazza, a meghatározó befolyást, szavazati hányadot és tényleges irányítást nem. Nem képezik tárgyát továbbá azok a különös esetek, melyek pénzmossási szempontból gyanúsak, és bejelentésre vagy megszüntetésre kell kerülnenek, illetve amelyek fennállása esetén nem kerülhet sor üzleti kapcsolat létrehozásra.

A következőkben bemutatott vállalati struktúrák létrehozása lehet piaci-gazdasági érdekek által vezérelt, azonban számos olyan szerkezetet is láthatunk, amelyek piaci tapasztalatok alapján alkalmasak lehetnek a tényleges tulajdonos elfedésére. Mind az egyszerű, mind az összetett tulajdonosi szerkezetek az alábbi tulajdon-típusokon alapulnak:

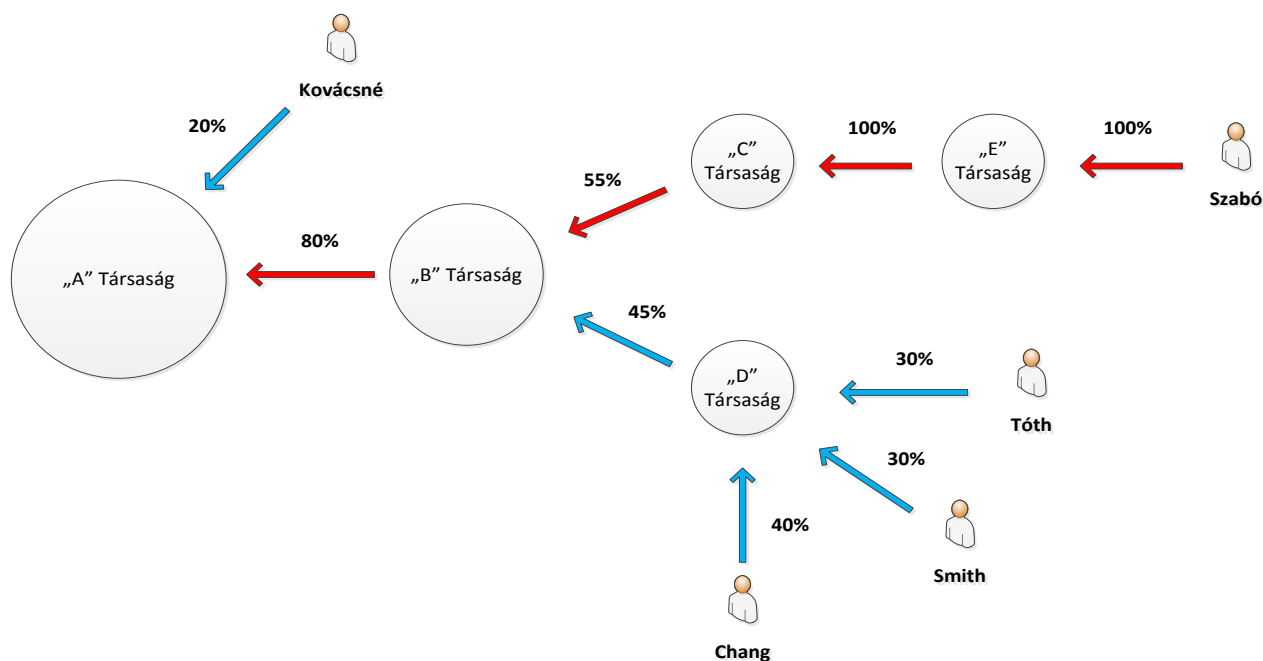
- Közvetlen tulajdon;
- Lineáris közvetett tulajdon;
- Párhuzamos közvetett tulajdon;
- Hurok;
- Vegyes tulajdon.

Ezek állhatnak önmagukban, vagy egymással különböző kombinációban is előfordulhatnak. Lehetnek egyszerű vagy összetett szerkezetűek.

A közvetlen tulajdon esetében, amennyiben önmagában fordul csak elő, nem beszélhetünk összetett szerkezetéről, hiszen egy társaságnak lehet akármennyi közvetlen tulajdonosa, azok a közvetlenség fogalmából adódóan ugyanazon, az 1. szinten helyezkednek el. Amennyiben 2. szint is belép, onnantól pedig lineáris közvetett tulajdonról beszélünk.

A következőkben példákkal szeretnénk szemléltetni az egyes típusok esetén előforduló összetett szerkezeteket. A piros szín jelöli a tényleges tulajdonosi vonalat, a kék az egyéb tulajdonosokat. Kivételt képez a hurok, ami egy speciális eset, ott magát a hurkot jeleztük pirossal, mivel ott nincs tulajdoni hányad alapján kifejezhető tényleges tulajdonos.

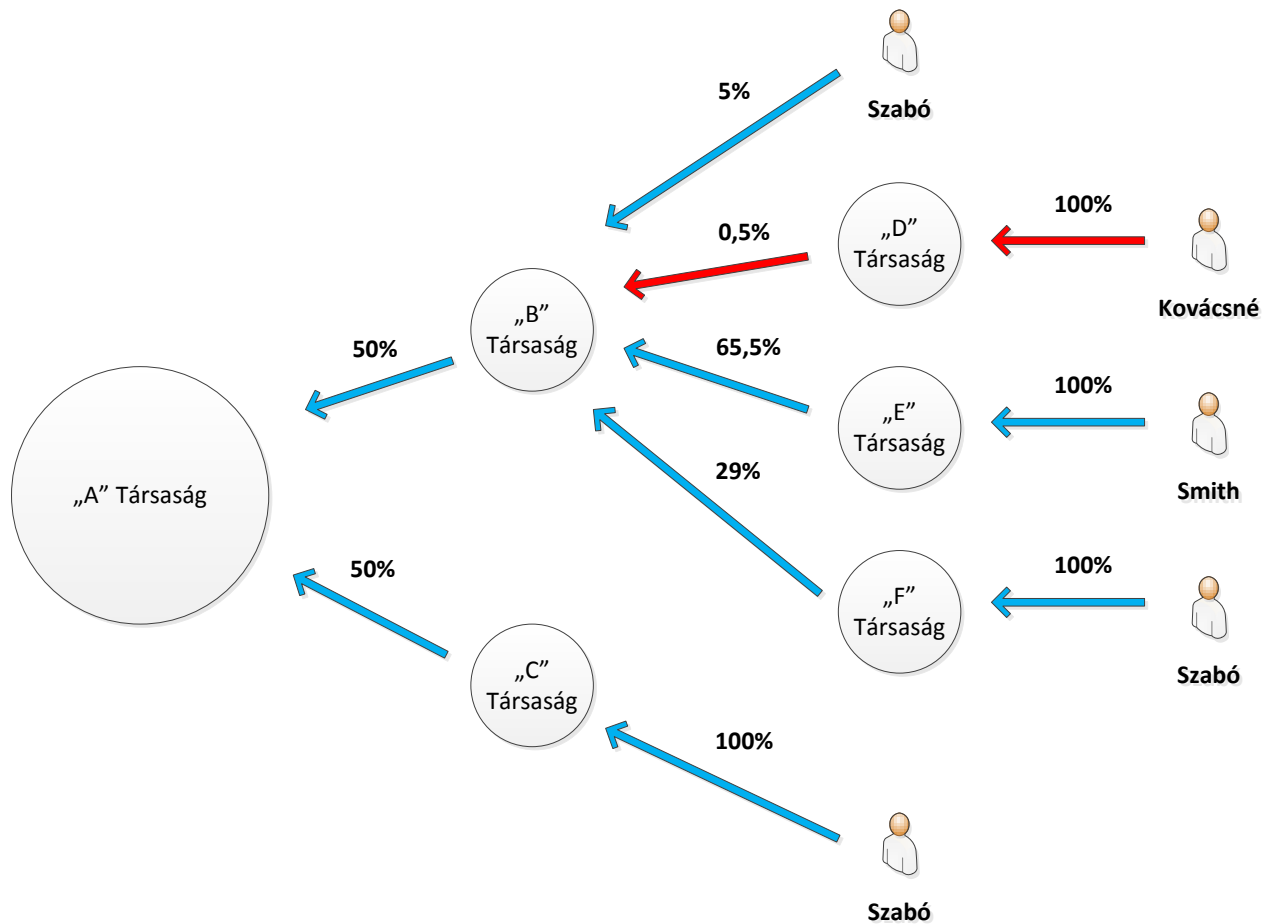
Lineáris közvetett tulajdon

Ebben a példában látszik, hogy bár viszonylag egyszerű tulajdonosi szerkezettel állunk szemben, a tulajdonosi szintek miatt azonban mégis összetett szerkezetéről beszélünk. **Kovácsné** közvetlen módon 20%-os tulajdonrészrel rendelkezik „A” társaságban. **Szabó** Az „E”-„C”-„B”-„A” tulajdoni vonalon keresztül 80%-os közvetett tulajdoni hányaddal rendelkezik „A” társaságban ($100\% \times 100\% \times 100\% \times 80\%$)¹. **Tóth és Smith** mindketten csak 10,8%-ban közvetett tulajdonosai „A” társaságnak a „D”-„B”-„A” vonalon ($30\% \times 45\% \times 80\%$). **Chang** pedig 14,4%-os közvetett tulajdonnal rendelkezik „A” társaságban szintén a „D”-„B”-„A” vonalon ($40\% \times 45\% \times 80\%$). Fentiek alapján csak Szabó a tényleges tulajdonos, mivel neki van 25%-ot elérő vagy meghaladó tulajdoni hányada.

¹ Ha csak a tulajdoni hányadokat néznénk, akkor $100\% \times 100\% \times 55\% \times 80\%$ hányaddal kellene számolnunk. Azonban a Ptk.8:2.§ (4) bekezdése alapján a „C” Társaság „B” Társaságban birtokolt tulajdoni hányadát 100%-nak kell venni.

Párhuzamos közvetett tulajdon:

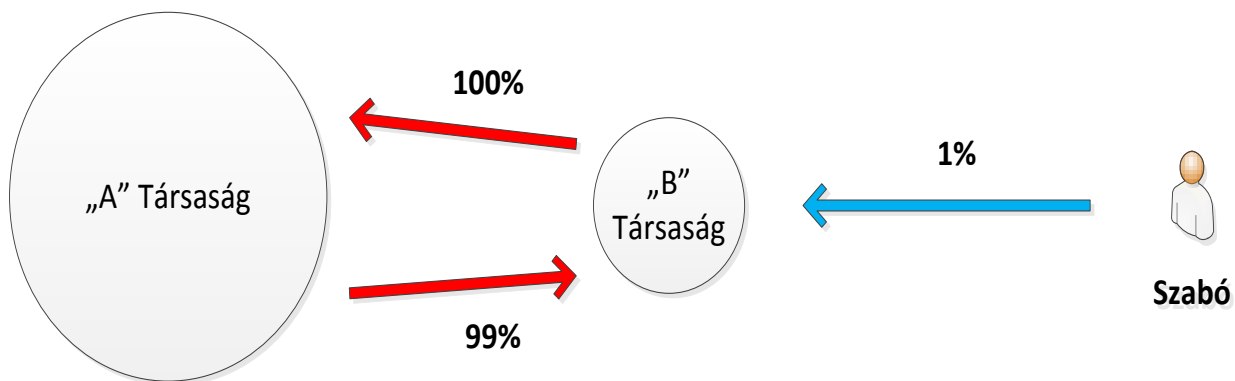
A fenti példában több szinten is jelen vannak a közvetett tulajdonosok:

Smith 50%-os közvetett tulajdoni hányaddal rendelkezik az „A” társaságban az „E”-„B”-„A” vonalon $(100\% \times 100\% \times 50\%)^2$, **Kovácsné** pedig 0,25% közvetett tulajdonnal a „D”-„B”-„A” vonalon $(100\% \times 0,5\% \times 50\%)$. **Szabó** több szinten, közvetett módon kapcsolódik „A” társasághoz: „C” társaságon keresztül 50%-os tulajdoni hányaddal $(100\% \times 50\%)$, a „F”-„B”-„A” vonalon keresztül 14,5% $(100\% \times 29\% \times 50\%)$, míg „B” társaságon keresztül 2,5%-kal $(5\% \times 50\%)$, ami összesen $50 + 14,5 + 2,5 = 67\%$. A fentiek alapján Smith és Szabó a tényleges tulajdonosok.

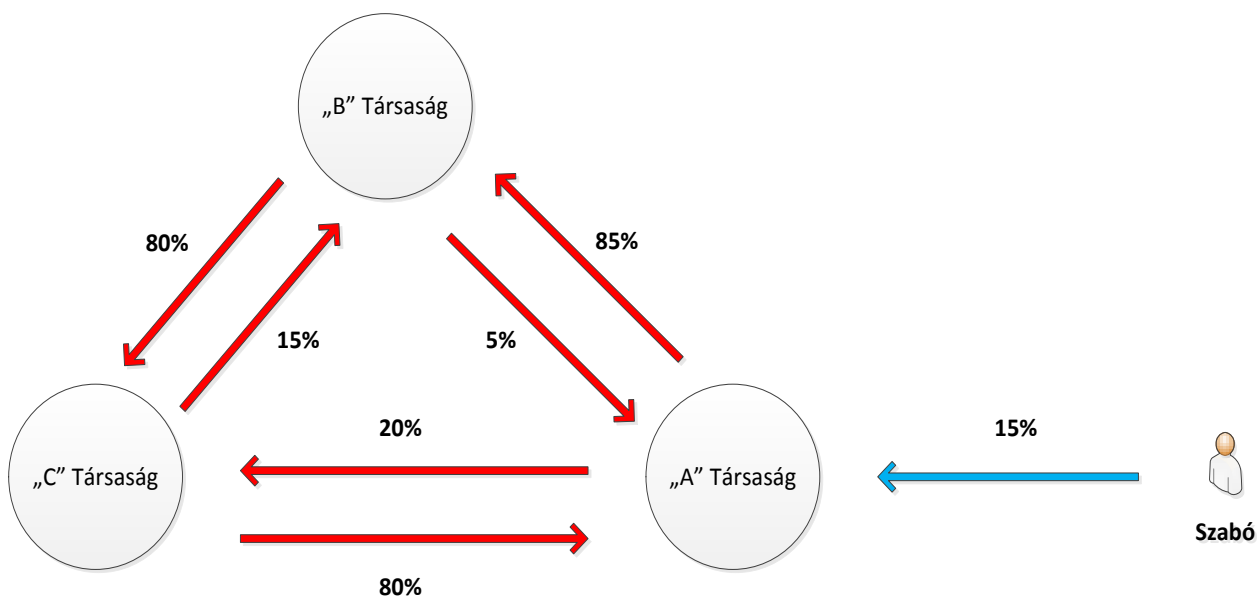
Hurok

---

² Ha csak a tulajdoni hányadokat néznénk, akkor $100\% \times 65,5\% \times 50\%$ hányaddal kellene számolnunk. Azonban a Ptk.8:2.§ (4) bekezdése alapján az „E” Társaság „B” Társaságban birtokolt tulajdoni hányadát 100%-nak kell venni.

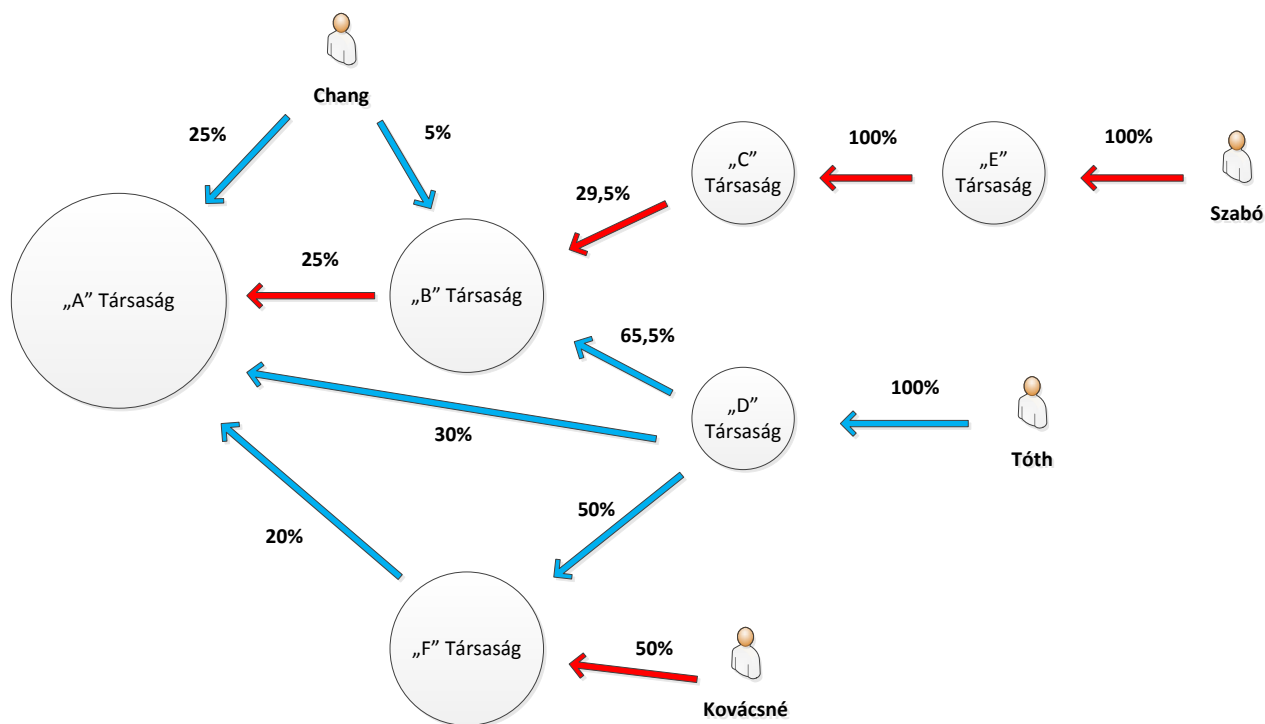

Ebben a példában egy látszólag jelentéktelen, 1%-os tulajdonos magánszemély szerepel (**Szabó**). Valójában ez a személy az egyetlen tényleges tulajdonos, aki bár papíron 1%-nyi tulajdonrészrel rendelkezik, mégis a gyakorlatban 100% tulajdoni hányada van. Ebben az esetben elválnak a jogi és a tényleges tulajdon.

Ebben a példában is látszik, hogy bár **Szabó** jogilag csak 15% tulajdonnal rendelkezik, valójában az előző példához hasonlóan ő az egyetlen tulajdonos, a gyakorlatban 100% tulajdoni hányada van. Itt is elválnak a jogi és a tényleges tulajdon. A fenti két példában a Pmt. alapján egyfelől vizsgálni kell, hogy fennáll-e a Pmt. 3.§ 38.b) pontja szerinti meghatározó befolyás, ha nem, akkor a Pmt. 3.§ 38.f) pontja alapján a vezető tisztségviselőt kell megjelölni tényleges tulajdonosként.

Vegyes tulajdon

Ebben a tulajdonosi szerkezetben található mind közvetlen, mind lineáris közvetett, illetve párhuzamos közvetett tulajdoni szerkezetet. **Chang** 25%-os közvetlen tulajdonosa „A” társaságnak, valamint a „B”-„A” vonalon is rendelkezik 1,25% tulajdonnal (5% $\times$ 25%), így neki összesen 26,25% tulajdona van. **Szabó** közvetett módon 7,375%-kal rendelkezik az „A” társaságban az „E”-„C”-„B”-„A” vonalon. (100% $\times$ 100% $\times$ 29,5% $\times$ 25%). **Tóth** 25% közvetett tulajdonnal rendelkezik a „D”-„B”-„A” vonalon, (100% $\times$ 100% $\times$ 25%)³, valamint 30%-kal a „D”-„A” vonalon, (100% $\times$ 30%), és további 10%-kal a „D”-„C”-„A” vonalon (100% $\times$ 50% $\times$ 20%), így ő összesen 65% tulajdonnal rendelkezik „A” társaságban. **Kovácsné** pedig 10% közvetett tulajdonnal rendelkezik „A” társaságban az „F”-„A” vonalon (50% $\times$ 20%). Fentiek alapján **Chang** és **Tóth** rendelkezik 25%-ot elérő vagy meghaladó tulajdoni hányaddal, így ők a tényleges tulajdonosok.

Összetett tulajdonosi struktúrák esetén javasolt intézkedések

A 21/2017 (VIII.3.) sz. NGM rendelet 2. sz. melléklete 1.6 pontjában és a 19/2017 (VII.19) sz. MNB rendelet 10.§ (1) e), 12.§ (1) d), valamint 13.§ g) pontjában említett összetett tulajdonosi szerkezet alatt az alábbiakat értjük:

³ Ha csak a tulajdoni hányadokat néznénk, akkor 100% $\times$ 65,5% $\times$ 25% hányaddal kellene számolnunk. Azonban a Ptk.8:2.§ (4) bekezdése alapján a „D” Társaság „B” Társaságban birtokolt tulajdoni hányadát 100%-nak kell venni.

A tulajdonosi szerkezet a társaság üzleti tevékenységének jellegéhez képest túlzottan összetett, ha

- a társaság tulajdonosi struktúrájában háromnál több társaság érintettségével egymásba fonódások (hurkok) révén a társaságok kölcsönösen egymás tulajdonosai, vagy
- a tulajdonosi szerkezetben több, mint három szinten, közvetett részesedéssel rendelkező tulajdonosok találhatóak, vagy
- a tulajdonosi szerkezetben több mint négy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező társaság rendelkezik tulajdoni hányaddal.

Amennyiben a szolgáltató ügyfele túlzottan összetett tulajdonosi szerkezettel rendelkezik, a Pmt. 5.§-ában meghatározott felügyelet (a továbbiakban: felügyelet) – amennyiben a felügyeleti útmutató ezzel összhangban szabályozza a kérdést – elvárják, hogy a szolgáltató az ügyfelét megerősített eljárás alá vonja. Kivételt képeznek azok az ügyfelek, amelyek esetében a szolgáltató az ügyfélkapcsolat létesítése során úgy ítéli meg, hogy a tulajdonosi szerkezete bár túlzottan összetett, de annak kialakítása indokolt, vagy az ügyfelek egyszerűsített ügyfél-átvilágítás alá esnek.

A felügyelet megfelelő eljárásnak tartják, ha a szolgáltató a kivétel alkalmazása esetén:

- Ellenőrzi a kivétel feltételeinek fennállását;
- Írásban rögzíti az ellenőrzés eredményét és a kivétel alkalmazásának indokát;
- Vezetői jóváhagyáshoz köti a kivétel alkalmazását.

A felügyelet javasolja, hogy a szolgáltató használjon olyan, hazai – vagy szükség esetén nemzetközi – céginformációkat és tulajdonosi adatokat tartalmazó adatbázisokat, amely lehetővé teszi az összetett tulajdonosi szerkezetek észlelését és megállapítását, ha dokumentumok útján az esetek nagy számában nem látja biztosítottak a tényleges tulajdonosok azonosítását. Különösen indokolt ilyen adatbázis használata, amennyiben a szolgáltató nagyszámú összetett tulajdonosi szerkezetű ügyféllel rendelkezik, vagy az üzleti kapcsolat létesítése során valószínűsíti, hogy rendelkezni fog ilyennel.